

ջանայ որ ինքն ալ անոր օգնէ . ասով երախտագիտութե առաջին պարտքը կրկատարէ :

Եկիսօքով . ասանկով կամաց կամաց տղուն սովորական բան մը կըլլայ կարգը , կանոնը , մաքրութիւնը , հնազանդութիւնը . ասանկով ծնողքն ալ աւելի սիրով կրկապուին իրենց որդւոցը հետ , և բոլոր տունը երջանիկ կըլլայ . վասն զի անոնք ազատ մնալով տղուն հոգէն՝ հանգիստ սրբաւոր իրենց գործքին հետ կըլլան . և ամէն իրիկուն տղան ազատ ըլլալով տուն դարձած ատենը՝ սրտերնին կը բացուի , տեսնելով որ անոր խելքը կամաց կամաց կըսրբուի , պակսութիւնները կըջնջուին , երթալով խելօք ու հնազանդ կըլլայ , և մօրը սիրոյն արժանի :

Եւ երբոր տղան վեց եօթը տարուան կըլլայ՝ ամենեւին դժուարութիւն չբաշեր ուսմանց դպրոցներն ալ երթալու . ասլա թէ ոչ՝ մեծնալէն ետքը ծնողքէն բաժնելը շատ դժուար է :

ԵՒ ԿՐԱՅՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Սեպտեմբեր ամսուն մէջ երեքագործին ու պարտիկպանին ընելիքը :

Այս ամսուս մէջ կամաց կամաց հողին կանաչ խոտերը կըթողուին . բայց թէ որ անձրև գայ , ծառերուն արմատները նորէն հիւթ կըթողվեն ու պտուղներուն մեծ մասը կըհասունանան : Սրթերուն վրայ մասնաւոր հոգ պէտք է ընել , և անոնց տերեւները փրցընել . բայց նայելու է որ բոլորն ալ չփետտուին . ծառերու վրայի մամուռներն ալ մաքրելու է : Անի որ յորդ անձրևները չեն սկսած՝ պէտք է ջրանցքները բանալ , ու անոնցմէ ելած հողը նոր սնկուած որթերուն քովերը լեցընել : Պտուղները քաղելու ատենը աս է . բայց նայելու է որ աղէկ հասունցած ըլլան , ու այնպէս

փրցուին որ ծառին կեղևն ալ մէկտեղ չսրկըրդուի , սոն ալ չոր ու բացըլլայ . չորցընելու համար փրցուցած խաղողը , թուղը և սալորը բոլորովին հասունցած չըլլան նե՛ աղէկ է : Այս կրագործին ընելիքները շատ են աս ամսուս մէջ , և գլխաւոր երկու կըբաժնուին . նոյն տարուան բերքը քաղել , ու գալ տարուան հունտերը ցանել : Հանելու ցորենը ծեծելու ու մաքրելու է . բայց նայելու է որ հասուն ցորեն ըլլայ , և մանաւանդ մէջը օտար արմտիք կամ գէշ խոտերու հունտ խառնուած չըլլայ : Այս բանիս համար մէկ միջակ պարարտութիւն ունեցող արտ մը որոշելու է , ու միշտ անոր մէջ ցանելու է հունտը առնելու արմտիքները , վրանին մասնաւոր հոգ տանելով . բայց նայելու է որ ան արտն ալ անդադար նոյն բերքը բերելով՝ իրեն մէջի հիւթը չկորսուցընէ . անոր համար մէջը անդադար պարարտութիւն խառնելու է : Այգեկութքը որչափ կարելի է շուտով ընելու է : Այս արտին մէջ , ուր որ ձմեռուան արմտիք պիտի ցանես՝ պէտք է առաջուց մէջը աղը ու մոխիր խառնած ըլլաս . և ամէնէն առաջ անբեր ու խոնաւ երկրին մէջ ցանես , ետքը աղէկներուն մէջ : Այս պիտի ցանես հաճարը , ետքը դարին , վարսակը , ցորենը . ասիկայ սեպտեմբերի 15էն ինչուան նոյեմբերի վերջերը կըցանեն . բայց փորձով տեսնուած է՝ թէ որոնք որ շուտով ցանուած են՝ աւելի լեցուն ու աղէկ կըլլան : Գորենը ցանելէն առաջ կըրջի՝ կրնաս անցընել , որուն վրայ ուրիշ ատեն կըխօսինք : Այս ի արմտիքներէն կըրնաս ցանել նաև տեսակ տեսակ ընդեղէններ :

Արմտիքները հնձելու համար նայելու է որ անոնց տերեւները ճերմրկած ըլլան , հասկերնին ալ հասունցած , անանկ որ մատով չկարենան ձգմուիլ . բայց ան երկիրները՝ ուր որ

վախկայ սառույցը կոխելու, աս աստի-
ճան չհասած ալ կրնան հնձուիլ,
միայն թէ հնձելէն ետքը աղէկ մը
չորցընելու է։ Վետնախնձորները հա-
նելու համար՝ նայելու է որ անոնց
տերեւները աղէկ մը չորցած ըլլան.
իսկ պահելու համար պէտք է այն-
պիսի տեղ մը դնել որ չոր ու քամիոտ
ըլլայ. բայց տաքէն զգուշանալու է։
Նսասուններուն խոտերը հնձելէն ետ-
քը պէտք է աղէկ մը չորցընել, չէ նէ
խոնաւութենէն տաքութիւն կառ-
նեն ու կաւրուին։ Վէզ դէզ ընելու
ատեն կարգ մը խոտ՝ կարգ մըն ալ
գարիի կամ վարսակի յարդ դնելով,
որչափ կարելի է ամուր կապելու է.
ասանկով խոտը աղէկ կը պահուի, մէ-
ջի յարդն ալ նոր համ մը կուենայ,
որ կենդանիք ախորժելով կուտեն։

Ոչխարները խոնաւ տեղուանք պէտք
չէ արածել. վաղի ամառուրնէն ետ-
քը վրանին ցօղ իջած խոտերը վը-
նասակար են։ Երբոր օդերը զով են,
կովերը ինչուան իրիկուն կրնան արա-
ծիլ. բայց առաւօտանց զանոնք դուրս
չհանած՝ պէտք է մէյմը կթել, մէյ-
մըն ալ իրիկունը դառնալուն պէս.
կթելու կովերուն դեռ կրնաս երկայն
ատեն կանաչ խոտ տալ։ Զուրտերը
սկսելուն պէս՝ ձիերը չոր տեղուանք
փոխադրելու է. եզներուն ալ խոտ ու
բուսոց արմատներ տալու ատենդ հե-
տը քիչ մը աղ ու ձաւար՝ խառնէ,
որպէս զի օդին փոփոխութիւններէն
վրանին հիւանդութիւն չգայ. բըր-
դոտ կենդանիներուն ալ, մանաւանդ
ոչխարներուն ամէն առաւօտ արծե-
լու հանելէն առաջ կտոր մը վարսակ
կրնաս տալ։ Եւ ամսուս մէջ կարա-
գը աղոտելու կամ հալեցընելու է
ձմեռուան համար, որովհետեւ աս ամ-
սուան կարագները ամառուաններէն
աղէկ կը լլան։

Պարտիզպանը պէտք է տաշտա-
թաղ ըրած մեխակներուն ճիւղերը
բաժնէ՝ երբոր արմատ կուտան. լեմոնի

ու նարնջի ծառերը ձմեռնոցները քա-
շէ, և պարտէզի հողերուն մէջ խառ-
նէ աղը, անտառի հող, ծառի տերեւ-
ներ, կաւոտ հող, որպէս զի ձմեռուան
մէջ ասոնք փտտելով՝ բուն հողուն
հետ խառնուին ու զանիկայ պարար-
տացընեն, և անով գարնան բոյսերը
աղէկ ծաղկին։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Ինչորոշիւն չեմք զիջեալ։

ՈՒՏԵԼԻՔԻ ընտրութիւն, և զանոնք
պահելու ու պատրաստելուն կերպը
գիտնալը այնչափ հարկաւոր է՝ որչափ
որ չկարծուիր. և մեծապէս կը սխալի
ով որ միտքը կը դնէ թէ ամէն կերա-
կուր՝ ամէնուն համար առողջարար է։
Ինչհանրապէս պիտի գիտցուի, որ
շատ փափուկ կերակուրներով տղաք
խիստ թոյլ ու վատաւողը կը լլան.
բայց աս ալ նայելու է որ տղոց կամբը
կատարելու և սրտին ու զածէն չգրկե-
լու համար թող չտրուի որ դժուա-
րամարս կերակուրներ ուտեն, որով
իրենց ստամոքսն ու փորոտիքը շատ
հիւանդութիւններ կուենան, կամ
այնպէս կը տկարանան որ ինչ և իցէ
բանէ շուտով մը կը փնասուին։ Եւ
բանս խիստ յայտնի կերեւայ հա-
րուստներու և միջակ մարդկանց կամ
գեղացոց տղոցը վրայ, որոնց ուժն ու
առողջութիւնը մէկմէկէ շատ կը տար-
բերին։ Հարուստի տղուն կերածը
ազնիւ ու փափուկ է, բայց ընդհան-
րապէս տկար ու հիւանդոտ կը լլայ.
ընդհակառակն միջակ մարդու տը-
ղուն կերածը սովորաբար պարզ է,
ուստի աւելի ուժով ու առողջ կը լլ-
լայ։ Ընք կրնար ըսել թէ գեղացի
տղոց առողջ ըլլալը ուրիշ բաներէ ալ
չկախուիր. բայց կերակուրն ալ մեծ
պատճառներէն մէկը ըլլալուն ամե-
նեւին տարակոյս չկայ։

Հիմա տեսնենք թէ այլեայլ կը-